

Saïda: Christenen laten het afweten (1978)

Sieth Delhaas

Weerwoord, maart 1978

Inleiding

Christenen moeten Moslims bekeren, menen de eersten. Maar onlangs hoorden we een Moslim beweren dat vorig jaar 400 Nederlanders tot de Islam overgingen. Wat beweegt Nederlanders (christenen) een godsdienst aan te nemen die zo op het eerste gezicht totaal niet in hun cultuur past?

Met een van hen had ik een gesprek, geen romantische motieven, zoals men snel geneigd is te denken als oosterse religies jonge mensen bekoren. Keiharde realiteit, die Christenen aan het denken kan zetten.

Moslimovergave

Saïda, na onze telefonische afspraak had ik me een beeld van haar gevormd. Donker uiterlijk, lang zwart haar, gehuld in oosters aandoende kledij en natuurlijk gehuwd met een Noord-Afrikaanse of Turkse man. Als ze me in haar Utrechtse woning, zo'n grote ouderwetse kast met een kamer-en-suite van 20 meter lang, tegemoet treedt, rolt mijn valse beeld pardoos aan gruzelementen. Blond, het haar opgestoken, heel slank en beweeglijk, zakelijk en resoluut. Later op haar eigen werkkamer zit ze tegenover me in een kolossale rieten bank, bezaaid met kussens. Hier wel de oosterse invloed, een wandkleed, een lamp, een kandelaar. Zelfs geen echtgenoot met een oosters tintje blijkt later. Een katholiek, teleurgesteld in de kerk, die zijn geloof toch moeilijk prijs kan geven.

Het kapotte beeld aan mijn voeten, blijf ik toch met de Arabische naam zitten. Dat wordt dan de opening van ons gesprek. Een oude Moslimtraditie volgend, veranderde Cornelia haar naam in Saïda. 'Het betekent *gelukkige* en het is geen bijzonder interessante naam. Hij komt in het oosten net zoveel voor als hier Maria of Mirjam.' De achternaam? 'Laten we die maar niet noemen. Niet leuk voor mijn moeder, die gelooft toch al dat ik in de hel beland.'

Mohammedaanse dus, pardon Moslim. 'Daar heeft een Moslim absoluut bezwaar tegen om zo genoemd te worden. We zijn wel volgelingen van Mohammed, maar geen Mohammedanen; wij bidden niet tot Mohammed maar tot Allah en Moslim, meervoud van Islam, betekent vrede, overgave aan de wet van Allah.'

Monotheïstisch

En dan zitten we onmiddellijk in het probleem, dat de Moslim het Christendom houdt voor een niet-monotheïstische (monotheïsme = geloof aan slechts één God) godsdienst. Ze hebben

immers de Vader, de Zoon en de Heilige Geest? Je kunt nu eenmaal geen Moslim wijs maken dat het slechts één Persoon is. En de geloofsbelijdenis, één van de vijf zuilen van de Islam is: ‘Er is geen God dan Allah, en Mohammed is zijn Profeet.’

Saïda gelooft ook in een monotheïstische godsdienst, heeft altijd al moeite gehad met de ‘God der Wrake’, de minder aardige God uit het Oude Testament en met de God van het Christendom die dan ineens een God van Liefde wordt genoemd. Ze praat snel en overtuigend, nu eens haar hoofd achterover, steunend op haar hand, dan weer druk gebarend met haar handen.

‘Alle ellende die er is, is wel degelijk Gods wil’ vindt Saïda. ‘Die is niet samen te vatten in ons onderscheid van goed en kwaad. Je kunt God ook niet vermenschlijken zoals voortdurend God door Jezus vervangen wordt. Ik denk dat de mensen daar behoefte aan hebben, dat ze zich daar beter bij thuis voelen, maar het doet afbreuk aan de grootheid van God. Die ellende bijvoorbeeld, als je de eeuwigheid zou kunnen overzien zou je een ander beeld krijgen van die ellende. Er gebeurt niets tegen Zijn wil, het kwaad gebeurt net zo goed als het goede met zijn wil. Anders doe je hem tekort.

Wat het Christendom mij leerde betekent feitelijk dat er twee goden bestaan. Al het kwade komt van de duivel en het goede van God. Het feit dat hij het kwaad toelaat laat zien dat hij het wil. Ik onderga het kwaad als iets dat wel degelijk ook door God gewild is. Het zal wel ergens goed voor zijn. Wij kunnen niet overzien waar het goed voor zou moeten zijn, maar het zal niet anders kunnen.

Neem die God-is-dood theorie van enkele jaren terug. Dat geloof ik helemaal niet. God is wel degelijk bij zijn schepping betrokken. Als ik kijk naar de Openbaringen bijvoorbeeld: God heeft geprobeerd de mens met zijn onvolmaaktheid te helpen. Maar hij zegt: als jullie zo doorgaan, loopt het fout. Ik denk dat wij met een bepaalde opdracht in de wereld zijn. Je moet het beste van je leven maken. Met je talenten werken, niet niets doen. Maar dat sluit voor mij toch niet uit, dat alles gebeurt volgens een bepaald plan. Tenslotte kom je er wel makkelijk met die kruisdood van Christus. Voor mij is dat het grote verschil met de Islam. Als je die leer kent, weet je dat je er werkelijk iets voor over moet hebben, je moet er wat mee doen. Voor de meeste Christenen daarentegen is de leer, zoals Christus die verkondigd heeft zonder inhoud geworden. Ze teren op de verzoening en hebben er niets meer voor over.’

Christelijke schijn

‘Ik denk dat dat mij ergert’, vervolgt Saïda haar ‘belijdenis’. ‘Dat type dat wel keurig naar de kerk gaat, dat tegelijkertijd zo’n kilheid verspreidt. Er is geen warmte onder elkaar. Ik had op mijn achttiende al ontdekt dat die drie-eenheid geen bijbels gegeven was.’ Haar gymnasiumopleiding met de oude talen kwam haar van pas. Ze onderzocht zelf haar twijfels in de grondtekst. ‘Die drie-eenheid is duidelijk iets dat in de eerste drie eeuwen van het Christendom is gegroeid. Er waren toen allerlei uiteenlopende meningen over de verklaring van de verschijningsvormen van God, als Zoon en Heilige Geest. Op een gegeven moment – in 325 n.C. – heeft Keizer Constantijn een concilie in Nicéa bij elkaar geroepen waar de meningsverschillen tussen Alexandrië en Byzantium moesten worden opgelost. Er zat zuiver een politieke kwestie achter. Er is gestemd en Alexandrië heeft gewonnen. Jezus moest gezien worden als God.

Met die erfzonde zit ik ook. Ik kan me niet voorstellen, dat ik met de zonden van mijn voorouders zit opgescheept. De Islam zegt over de kruisdood: Zijn Geest was al weg. De boodschap van Jezus wordt door de Islam erg waardevol en serieus genomen. Wij geloven, dat alles wat Jezus gezegd heeft waar is, dat wij als broeders en zusters met elkaar op moeten trekken. Hij wordt gezien als een profeet van God, die bij God in de hemel is. Ik zie werkelijk niet in wat de mensen er later van gemaakt hebben.

Ik geloof ook niet in de hiërarchie van de kerk. Alle mensen staan gelijk tegenover God. Ik was lid van de Hervormde Kerk en toen kwam er iemand langs die me vertelde, dat de kerk minstens f 15,= kostte. Als ik dat niet betaalde moest ik me maar laten schrappen. Er is geen plaats voor een gesprek; men vraagt zich kennelijk niet af wat de reden is als je niets van je laat horen. Ik vind het raar dat ze zo met hun doopleden omspringen. Ik heb gezegd: “Jullie gaan missie en zending bedrijven in het oerwoud en je schrap je eigen doopleden om f 15,= uit het register.” Ik denk dat als ik dood ga, God mij niet vraagt of ik een papiertje bij me heb van de Nederlands Hervormde Kerk.’

Het gebed

Al pratend zijn we terechtgekomen bij de vijf zuilen waarop de Islam rust. Eén daarvan is het gebed.

Saïda: ‘Je moet het doen van gebeden niet onderschatten. Waarom heeft Hij ons dat gegeven? God is niet afhankelijk van het gebed. Hij heeft het ons gegeven als een vorm van zegen voor onszelf. In de Islam moet je vijf maal per dag bidden. Als je vijf keer per dag je zorgen van je afzet, je koncentreert op God en op het feit dat je leven uiteindelijk een tijdelijk iets is, dan krijg je daar rust uit. De zegen ervan is, dat je vijf keer per dag eten en drinken krijgt om verder te leven.’

Zakat – belastingplicht

‘De Zakat, ook één van de vijf zuilen, is een percentage, dat je van je inkomen afneemt om aan de armen te geven. Het heeft een direkte sociale functie. Ik draag het hier af aan de “imam” (iemand die de Koran goed kan reciteren), waarvan ik weet dat het dan goed terecht komt. Ik heb het eens aan een Marokkaanse familie gegeven, die het nodig had.’

Het vasten

‘Ik vind, dat je gevast moet hebben om er iets van te begrijpen. Christenen in de eerste eeuwen hadden erg zware vastengewoonten. Jezus heeft zich ook 40 dagen in de woestijn teruggetrokken. Je bent één maand van het jaar met God bezig. Je merkt dat het invloed heeft op je handelen. Je ondergaat aan den lijve het effect. Om 4 uur ‘s middags ben je

slaperig, je bent moe, je bent prikkelbaar. Dan denk ik vaak aan de mensen in de ontwikkelingslanden die voortdurend honger hebben, aan de uitwerking daarvan op hun konditie. Later na zonsondergang voel je een intense dankbaarheid dat je weer kunt eten en drinken. In onze konsumptiemaatschappij wordt voortdurend gesnoept, gegeten en gedronken. Met het vasten leer je veel beter beseffen wat voor plaats die dingen innemen. De mens is slaaf van zijn dorst, honger, roken. Naar mijn idee is het prima voor jezelf omdat te beseffen.'

Saïda wijst erop, dat veel van de regels die Mohammed zijn volgelingen heeft gegeven, waarde hebben voor de inrichting van de samenleving. Toen, in de tijd dat hij leefde, maar ook nu, zelfs voor de westerse mens. We komen in dit verband terug op het gebed.

'Als een Moslim gaat bidden', vertelt Saïda, 'moet hij ritueel rein zijn. Als je water kunt bemachtigen moet je je handen en armen tot je ellebogen wassen, je voeten tot de enkels, je mond en de neus. Ook als je naar het toilet bent geweest moet je die wassing verrichten. Met het oog op het vele transpireren in die warme landen zijn dat belangrijke voorschriften. Hygiëne is in de warme landen heel belangrijk. Neem maar in de vroege Middeleeuwen toen de Turken Spanje gedeeltelijk hadden veroverd. De Europeanen wasten zich in die tijd zo ongeveer eens per jaar, dus als je niet stonk was je al verdacht. Mensen die het gebed doen, wassen zich altijd, doen ze dat niet, dan is hun gebed niet geldig. Als je dat terug brengt op de gastarbeiders die hier moeten wonen met hun schamele sanitaire voorzieningen, besef je pas wat dat voor die mensen moet betekenen. Eigenlijk zouden zij altijd een huis met douches moeten hebben.'

Bedevaart

Nog een zuil van de Islam is, dat iedere Moslim eens in zijn leven een bedevaart moet maken naar de Kaaba, het heilige centrum in Mekka.

Voor Saïda, die de bedevaart zelf ook maakte, was het een geweldige belevenis: 'Het is een indrukwekkend gezicht, één of twee miljoen mensen op die vlakte van Arafat, allemaal in het wit gekleed. Daarmee wordt aangegeven dat alle mensen gelijk zijn voor God. Erg veel gastarbeiders misschien wel 50% sparen voor de 'hadj' (de bedevaart) van hun ouders. Hoewel ze vaak onder rot omstandigheden leven zijn ze bereid om voor de 'hadj' van hun oude vader een paar jaar langer hier te werken. De mensen hier beseffen niet wat de Moslim voor zijn geloof over heeft.'

Positie vrouw

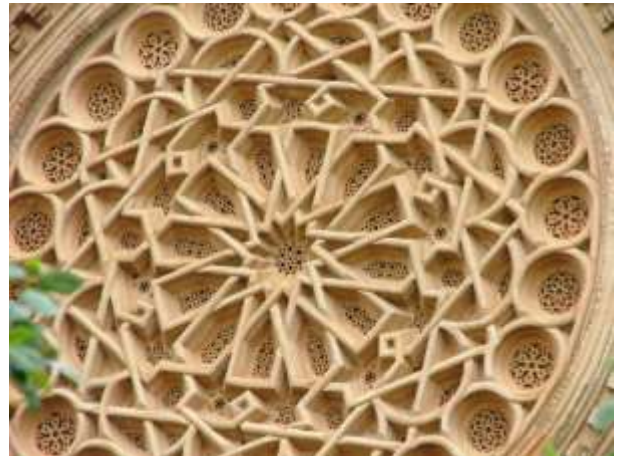
'De Islam heeft in die tijd ook verbetering gebracht in de situatie van de vrouw. Wat Mohammed leert was niet in overeenstemming met wat in die tijd gebeurde. Dochters werden levend begraven, de vrouw werd als handelswaar verkocht. De Islam heeft de man het respect voor de vrouw bijgebracht. Mohammed heeft haar erfrecht vastgelegd. Ze kreeg

handelingsbevoegdheid, de echtscheiding werd in het huwelijkskontraat geregeld. De Nederlandse vrouw heeft pas van het begin van deze eeuw erfrecht. Er kwamen in die tijd al snel vrouwelijke juristen en filosofen. Dat mocht allemaal. Je hoeft de Arabische landen niet aan te vallen op de slechte positie van de vrouw alsof dat een uitvloeisel van de Islam is. In de Koran staat het heel anders. Haar positie is later weer verslechterd. Maar dat is in het Christendom net zo. Ik denk niet dat het de bedoeling van God is, dat de vrouw anders gewaardeerd wordt dan de man.'

Nalatige Christenen

Maar nu terug naar het begin; tenslotte ben ik bij Saïda om te horen wat haar in beginsel heeft bewogen voor de Islam te kiezen.

'Als je een jaar of achttien bent wordt je geacht belijdenis te doen. Ik vertelde je al dat ik met die problemen zat over drie-eenheid, de erfzonde. Dus dat kwam er niet van. Toen ik later psychologie studeerde, had ik weinig contact met de kerk, maar het geloof op zich bleef me wel bezig houden. Later ontmoette ik mijn man, die toen net in een geloofskrisis leefde.

We wilden toch wel graag in de kerk trouwen. Ik had mijn twijfels, toch geloofde ik in Gods wil. Ik wilde Gods zegen vragen. Ik zie het geloof in God als iets waar ik graag wat mee wil doen. Ik herken in wat er in de kerk met het geloof gedaan wordt niet als gelóóf. Het is allemaal zo kil. Zondags zit je anderhalf uur bij elkaar. Je hoort de preek aan. Eigenlijk had ik best eens over die preken willen diskussiëren, die mogelijkheid zou je daar moeten hebben. Ik ging steeds minder naar de kerk.

Totdat ik in een periode, dat ik zelf wat problemen had, met vakantie in Tunesië was. Ik voelde me daar erg thuis. Ik kwam voor het eerst in contact met de Arabische cultuur. Terug in Nederland heb ik me meer verdiept in de achtergronden van hun cultuur. Ik kwam tot de ontdekking dat die mensen erg evenwichtig moesten zijn, anders zouden ze niet zulke evenwichtige dingen kunnen maken zoals ze zich uiten in hun kunst. Dat hangt erg nauw samen met hun godsdienst. Al lezend herken je dan dingen die je al gedacht hebt. Omdat ik theoretisch met de Islam bezig was kreeg ik ook behoefte mensen te ontmoeten. Ik beleefde in die kontakten veel meer warmte, veel meer geloof.

Ik nam hun gewoonten over. Ik at geen varkensvlees meer. Dat is één van de voorschriften van Mohammed. Al in het Oude Testament werd het eten daarvan verboden, het is erg ongezond; alcohol schrap je dan ook. Na een bepaalde periode wilde ik een definitief besluit nemen en ben ik volgens de vijf zuilen gaan leven. Ik vind het een logische verlenging van mijn geloof in God. Alleen geef ik er een andere vorm aan; het monotheïstische geloof, dat ik altijd heb gehad.

Met die vijf regels van de Islam zal ik méér kunnen doen; ik wil bij de mensen horen.'

Het was de bedoeling van God, dat hij in Christus gestalte gaf aan zijn liefde voor de mensen. Saïda kon die liefde in Jezus niet terug vinden. Tenslotte moeten de volgelingen die liefde handen en voeten geven.

Denkt Saïda dat dat absoluut niet waar maken van het Christendom van de Boodschap van Jezus de oorzaak is geweest dat ze Moslim is geworden?

‘Ja ik denk wel dat het zo is. Ik ben ontzettend teleurgesteld, dat het Christendom het zo heeft laten afweten. Dat een groot deel van de Christenen niet handelt naar het Evangelie. Kijk nu eens wat ze voor de gastarbeiders doen? Ze zouden zich beter druk kunnen maken voor eigen gebedsruimten voor de gastarbeiders. Daar doe je meer mee, dan dat je ze probeert over te halen tot het Christendom.’

Prof. Honig (hoogleraar in de zendingswetenschappen te Kampen):

“De Moslim leert als gastarbeider het Christelijk geloof dieper verachten dan hij ooit gedaan heeft.”